

LEVENDE GRAFIEK

DE OPKOMST EN ONDERGANG VAN STEDEN

Leerlingen krijgen in 'Levende grafiek' een lijngrafiek of een diagram voorgeschoteld. Deze grafiek beslaat in vrijwel alle gevallen een grotere periode, zodat bepaalde ontwikkelingen visueel worden neergezet. Bij deze grafiek krijgen ze vervolgens een aantal uitspraken of gebeurtenissen. De leerlingen moeten deze, met argumenten op de juiste plaats in de grafiek plaatsen.

De 'Levende grafiek' laat leerlingen:

- het verband ontdekken tussen abstracte en concrete gebeurtenissen
- argumenteren en redeneren
- identificeren, classificeren, ordenen en relateren
- voorkennis activeren en een beroep doen op algemene vaardigheden, zoals luisteren en inleven

Onderwerp	De opkomst en ondergang van steden Deze werkvorm past bij de kenmerkende aspecten 'de opkomst van de eerste stedelijke gemeenschappen', 'De vrijwel volledige vervanging in West-Europa van de agrarisch-urbane cultuur door een zelfvoorzienende agrarische cultuur, georganiseerd via hofstelsel en horigheid' en 'De opkomst van handel en ambacht die de basis legde voor het herleven van een agrarisch-urbane samenleving'
Activiteit	Leerlingen plaatsen gebeurtenissen op de juiste plaats in een grafiek
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: bovenbouw havo/vwo In de klas zijn de middeleeuwen behandeld
Instrueren	Wat: de opkomst en ondergang van steden in de prehistorie, oudheid en middeleeuwen Hoe: jullie gaan gebeurtenissen koppelen aan jaartallen Waarom: zo krijg je meer kennis en begrip van de stof
Uitvoeren	Iedere leerling krijgt een instructie- en een invulblad. Laat de leerlingen in tweetallen aan de opdracht werken
Nabespreken	Wat: wat zijn de opvallende jaartallen en gebeurtenissen? Wat hebben we geleerd? Hoe: praat met leerlingen over hun aanpak. Hoe hebben ze het gedaan? Waarom op die manier? Waarom: vraag aan de leerlingen wat ze in de les hebben geleerd? Wat was er anders aan deze manier van werken?

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

LEVENDE GRAFIEK

DE OPKOMST EN ONDERGANG VAN STEDEN

De demografische geschiedenis van West-Europa wordt door veel historici bediscussieerd. Er zijn in dit geval zowel beschrijvingen als bevolkingsaantallen bekend, maar het is onduidelijk welke beschrijving bij welk bevolkingsaantal en dus jaar hoort.

Ronde 1

Bestudeer de grafiek die je hebt gekregen van je docent. Geef met lijnen in de grafiek aan:

- een verdeling in tijd van de *oudheid*, *vroege middeleeuwen* en *late middeleeuwen*;
- welk samenlevingstype die historische periode kenmerkt, met een keuze uit: samenleving van jager-verzamelaars, landbouwsamenleving, landbouwstedelijke samenleving, industriële samenleving en informatiesamenleving.

Ronde 2

Bestudeer onderstaande beschrijvingen en koppel vervolgens de beschrijving aan het juiste jaartal in bron 1.

- Specialisatie was mogelijk en steeds meer mensen besluiten om het platteland te verlaten en de vrijheid van de steden op te zoeken. De bevolking blijft maar groeien en het aantal steden in West-Europa neemt geleidelijk aan weer toe.
- In West-Europa vond er op dit moment nauwelijks handel plaats. Mensen leefden op het autarkisch op het platteland en steden waren verlaten.
- In een groot deel van West-Europa waren er op dit moment landbouwsamenlevingen waar mensen zelfvoorzienend waren. Op lokale schaal vond er handel plaats.
- Het bevolkingsaantal in West-Europa was nog niet eerder zo hoog geweest, veroorzaakt door een sterke landbouw, duidelijke taakverdelingen en centralisatie en staatsvorming door vorsten.
- Het aantal mensen in Europa was op een hoogtepunt gekomen onder keizer Augustus. Landbouw en handel zorgden voor een bevolkingsgroei.
- Veranderingen in West-Europa zorgden ervoor dat voor het eerst in lange tijd de bevolking weer kon groeien. De Vikingen hadden Europa immers met rust gelaten.
- Door de groeiende contacten met het oosten worden niet alleen nieuwe producten meegenomen. Ook enge ziektes verspreiden zich door de handel in West-Europa. Grote aantallen mensen komen hierdoor te overlijden, waardoor het bevolkingsaantal snel afneemt.
- Agressieve vijanden vallen het centraal aangestuurde rijk binnen. Al snel nam de West-Europese bevolking af tot ver onder het gebruikelijke aantal.

Ronde 3

Belangrijke veranderingen in de demografische ontwikkelingen in West-Europa hadden vanzelfsprekend een oorzaak. De belangrijkste veranderingen vonden plaats rond de jaren 150, 500, 1000 en 1350. Noteer in de grafiek welke oorzaak/oorzaken voor deze grote demografische veranderingen kunnen worden gegeven.

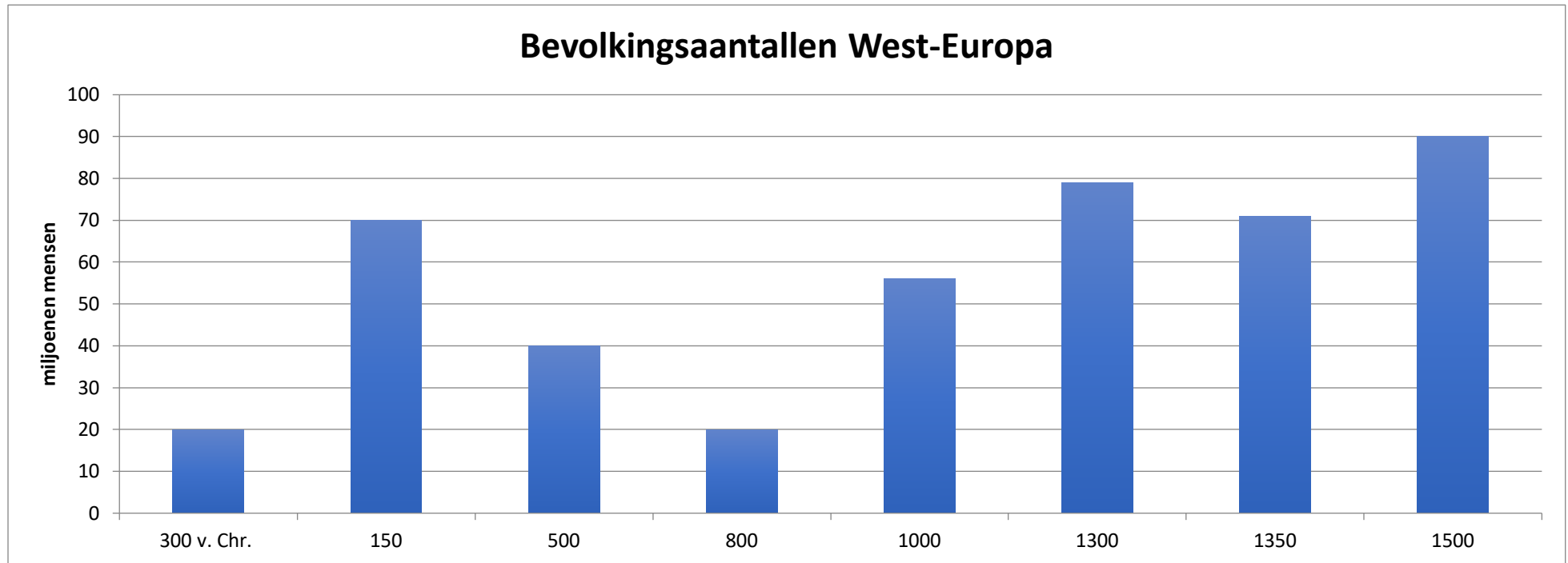
Ronde 4

Demografische onderzoeken beperken zich niet alleen tot de middeleeuwen. Het is echter wel zo dat sinds de middeleeuwen de Europese bevolking alleen maar is toegenomen, met uitzondering van slechts enkele momenten. Doe onderzoek op internet en probeer te achterhalen op welke momenten in het verleden het Europese bevolkingsaantal stagneerde of zelfs terugliep.

LEVENDE GRAFIEK

DE OPKOMST EN ONDERGANG VAN STEDEN

Ronde 2 →

--	--	--	--	--	--	--	--

Ronde 3 →

<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>	<hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
---	---	---	---